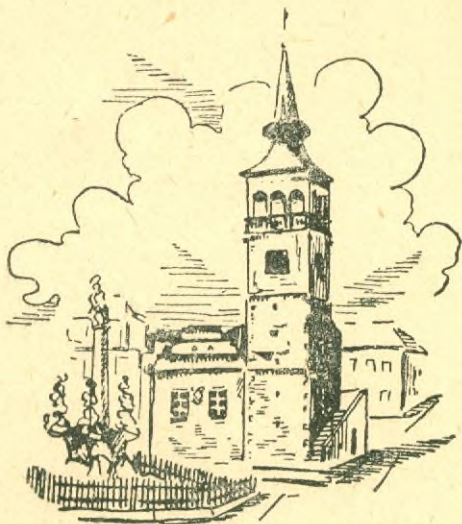

MĚSTSKÉ MUZEUM
V DOBRUSCE

Leden 1967

Kulturní kalendář
DOBRUŠKA

Všem čtenářům
Kulturního
kalendáře
hodně úspěchů
v roce

1967

přeje

Kulturní komise MěstNV Dobruška

PÁLENÍ NEKATOLICKÝCH KNIH
P. ANTONÍNEM KONIÁŠEM
V DOBRUŠCE

„Nazejtří, v pátek, loučila se svatá misie s Dobruškou. Po slavném vyzvánění všemi zvony pozdě odpoledne měl P. Mateřovský na rynku kázání. Bylo poslední, ne však závěrkou celé šestidenní činnosti hradeckých jezovitů. Ta se měla státi po kázání na hřbitově.

Tam na volném místě za kostelem přichystal hrobař hranici suchého dříví. Oba jezovitští famulové vytahovali u ní ze tří pytlů knihy, většinou staré, ale také zánovní, hlavně ze Žitavy tajně sem dopravené, všechny tady pobrané. Byly mezi nimi také ty, které P. Koniáš přivezl si z Očelic, které sebrali na Skalce, a jiné, které lidé přinesli po kázáních, hlavně Koniášových, sami, dobrovolně na děkanství nebo je tam tajně poslali ...“ Tak začíná XXIX. kapitola významného románu Aloise Jiráska, *Temna*, ve které spisovatel líčí potupný obřad doprovázející pálení nekatolických knih v Dobrušce na hřbitově.

Jistě si četní čtenáři položili otázku, zda Jirásek nenadsazoval, zda i při vyličení této scény se neodchýlil od historické pravdy. Tyto pochybnosti vznikly v Dobrušce i nedávno a nebyly uspokojivě zaplašeny.

O Aloisu Jiráskovi je dobře známo, že před napsáním každé své práce pečlivě prostudoval přístupnou literaturu a archivní prameny a úzkostlivě se vždy snažil pravdivě vyličit dobové ovzduší a uplatnit co největší množství historických fakt. Stejně je tomu i v případě pálení nekatolických knih. Dosavadní literárně-historické práce zabývající se románem *Temno* tuto otázku přecházely mlčením, takže se zdálo, že neexistují archivní doklady k neblahému Koniášovu působení v Dobrušce a tudíž že zde tento jezuita nebyl.

Román *Temno* líčí období těsně před tzv. opočenskou rebelií roku 1732. Po zlomení tohoto hnutí byl na opočenské panství povolán Koniáš a zkonfiskoval četným tajným nekatolíků knihy

(Matyáši Machovcovi ze Šestajovic, Mikuláši Doubravovi 1) a Jiř. Lemfeldovi z Dobrušky, Mikuláši Fišerovi z Valu a dalším) – doklady jsou uloženy ve Státním archivu Zámorsk. Podrobnější zprávu o činnosti jezuitů P. Koniáše, P. Klausala a P. Keglera máme až z roku 1751, a sice v kronice dobrušského měšťana, současníka Antonína Duchoslava Petra. Jeho záznam nás informuje o misijní činnosti této trojice ve dnech 18. února až 4. března 1751.

Kronikářův záznam o pálení knih
přepisují přesně:

„Léta Páně 1751, dne 18. Februarii, ze Smiřic přijeli k nám do Dobrušky tři páni Pátery misionáriusové z Tovaristva Ježíšova, jménem A. R. P. Antonius Koniasch, skrze mnohá léta zasloužilý arcibiskupský misionarius, druhý R. P. František Klausal, kraje Kralohradeckého biskupský misionarius, třetí R. P. Joseph Kegler z Kutné hory collegium, který v zdejším chrámu Páně dne 21. huius svou apoštolskou práci sou konali a začali, však skrze celý týhoden německé a české kázání konali, každý den dvoje exortati a dvoje kázání a několik pobožných písen s lidem spívali, mnoho mision-knížek a jiných více pobožných knih jsou lidem prodali, také množství knih kacířských od jinud vzatých a přinešených sou spálili, kteří jim je dobrovolně přinesli, za takové nové dobré křesťanské knihy jsou dostali. Potom 28. deto slavné procesí s plnomocným odpustky s množstvím z daleka sem přicházejícího lidu sou konali za duše věrný v očištění; potom dne 1. Marti za duše v očištění mši svatou sou drželi a kázání také. Nato dne 4. Marti okolo 9té hodiny před polednem odtud do Vamberka, na takovou pobožnost jako zde držena byla, jsou odjeli, kacířských knih od rozličných lidí a míst 250 kusů spálili, napravili těch takových knih a spátkem vrátili 570 kusů. Communicantův za ten čas bylo 14 500 osob.“

Tolik tedy kronikář, jemuž vděčíme za tento smutný záznam vydávající svědectví o potlačování náboženského přesvědčení v XVIII. století.

Pro vyličení scény pálení knih našel Jirásek oporu u Františka Golla, punčocháře v Nové Pace, který ve své kronice líčí podrobně jesuitské misie v Nové Pace roku 1766, které byly zakončeny také pálením nekatolických českých knih. 2).:

„Odpoledne se šlo v jednom houfu na různě – nespořádaný lid – na pole za kaplou Matky Bolesné ležící. Napřed šel jeden chlapec a nes vzhůru zdvižený od nístěje vidle. Za ním se nesly v koších kacířské knihy, kterých ty páni za ten čas od lidí dostali. A za nimi šel ten nespořádaný na různě lid a spívala se písnička ku potupě všech odpadlců od víry a kacířů. Zádu zas šel jeden chlapec a nes vzhůru zdviženou lopatu od nístěje. Dyž se na to pole přišlo, udělal se oheň a ty všechny kacířské knihy spáleny byly. Při kterémžto ohni s dovolením těch pánův páterův žáci školní a chasa kratochvíli a legraci měli. Rozličné věci ku potupě kacířů do toho ohně házeli, přes ten oheň skákali a křičeli: Hoříš, Janku Huso, Martine Lutere, Kalvíne a jinší sekty jmenujice.“

Hranice, na kterých se pálily nekatolické knihy, však hořely i v jiných městech a vesnicích našeho kraje – např. roku 1718 na Smiřicku, 1720 v Náchodě, 1765 v Třeběchovicích atd.

Jiráskův román *Temno* je kniha pravdivá, líčící věrně tragické osudy tajných nekatolíků v severovýchodních Čechách v XVIII. století, kteří dohnání útlakem vrchnosti a pronásledováním katolické církve raději emigrovali do ciziny, než by zapřeli víru svých předků.

Domnívám se, že již nebudou žádné pochybnosti o tom, zda P. Koniáš v Dobrušce byl a zda zde pálil knihy. Tento Petrův zápis jasně dokazuje, že zde byl a pálil nekatolické knihy. Není do té míry podstatné, zda byl v Dobrušce roku 1751 či ve dvacátých letech XVIII. století – ostatně, působil na Opočensku již roku 1732 a byl zcela určitě i v Dobrušce, jak nám dokazují seznamy zabavených nekatolických knih dobrušských občanů.

O vzniku románu *Temno* a o životě jedné z jeho hlavních postav, Matyáše Machovce, jsem právě

dokončil větší studii. Bude-li mítí dobrušská veřejnost zájem, mohu ji s výsledky svého bádání seznámit před otištěním celé studie.

1. O výsledku Mikuláše Doubravy viz článek Josefa Cvrčka: O sedání ouřadu pospolu v kostele a o výsledku radního Mikuláše Doubravy v Kulturním kalendáři, červen 1966.
2. Ant. Kotík, Zápisky Fr. Golla, souseda a punčocháře Novopackého, o misiích jezuitských r. 1766. Český lid 1910, str. 53–54.

*Jaroslav Šůla,
pracovník Krajského muzea
v Hradci Králové*

Dořady v lednu

Neděle 1. ledna 1967 v 17 a ve 20 hodin
v sále sokolovny anglický film
POKRAČUJTE, ADMIRÁLE
Film mládeži přístupný

Pondělí 2. ledna 1967 v 17 hodin
v klubovně ZK v Sadech pionýrů
KURS NĚMČINY
pro pokročilé

Středa 4. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS ANGLIČTINY
pro pokročilé

Čtvrtek 5. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS ANGLIČTINY
pro začátečníky

Pátek 6. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS NĚMČINY
pro začátečníky

Sobota 7. ledna 1967 v 19 hodin
v sále ZK v Sadech pionýrů
VĚNEČEK
*na ukončení kursu tance
a společenské výchovy*

Hraje taneční orchestr ZK, ved. s. Kratěna

- ve 20 hodin v sokolovně
VČELÍ KRÁLOVNA
Italský film v českém znění – mládeži do 18
let nepřístupný – příplatek 1,- Kčs
- Neděle 8. ledna 1967 v 15 hodin
barevný film pro děti
LOVY S KAMEROU A BEZE ZBRANÍ
- v 17 a ve 20 hodin italský film
v českém znění
VČELÍ KRÁLOVNA
V hlavních rolích Marina Vladyová
a Ugo Tognazzi
Film mládeži do 18 let nepřístupný
Mladiství předloží zaměstnancům kina
občanský průkaz
Příplatek 1,- Kčs
- Pondělí 9. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS NĚMČINY
pro pokročilé
- Středa 11. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS ANGLIČTINY
pro pokročilé
- Čtvrtek 12. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS ANGLIČTINY
pro začátečníky
- Pátek 13. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS NĚMČINY
pro začátečníky
- Sobota 14. ledna 1967 v 19 hodin
v sále ZK v Sadech pionýrů
SPOLEČENSKÝ PLES ZK JAS
Hraje taneční orchestr ZK, ved. s. Kratěna
- ve 20 hodin v sokolovně
anglický barevný film
TOM JONES
Film mládeži nepřístupný
Příplatek 2,- Kčs
- Neděle 15. ledna 1967 v 15 hodin
sovětský barevný film pro děti
MRAZÍK
Pohádka o dobru, které zvítězí nad zlem

- v 17 a ve 20 hodin
anglický barevný film
TOM JONES
Film mládeži nepřístupný
Příplatek 2,- Kčs
- Pondělí 16. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS NĚMČINY
pro pokročilé
- Středa 18. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS ANGLIČTINY
pro pokročilé
- Čtvrtek 19. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS ANGLIČTINY
pro začátečníky
- Pátek 20. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS NĚMČINY
pro začátečníky
- Sobota 21. ledna 1967 v 19 hodin
v sále sokolovny
STUDENTSKÝ PLES SVVŠ
- Neděle 22. ledna 1967 v 17 a ve 20 hodin
český film
SOUHVĚZDÍ PANNY
Příběh mladé lásky. Film mládeži do 18 let
nepřístupný. Mladiství předloží na požádání
zaměstnanců kina svůj občanský průkaz
- Pondělí 23. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS NĚMČINY
pro pokročilé
- Středa 25. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS ANGLIČTINY
pro pokročilé
- Čtvrtek 26. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS ANGLIČTINY
pro začátečníky
- Pátek 27. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK
KURS NĚMČINY
pro začátečníky
- Sobota 28. ledna 1966 v 19 hodin
v sále sokolovny
STUDENTSKÝ PLES
Střední průmyslové školy v Dobrušce

Neděle 29. ledna 1967 ve 14 hodin

v sále sokolovny

DĚTSKÝ KARNEVAL

— ve 20 hodin v sále sokolovny

sovětská filmová veselohra

ZNÁM TAKOVÉHO MLADÍKA

Film mládeži přístupný

Pondělí 30. ledna 1967 v 17 hodin v klubovně ZK

KURS NĚMČINY

pro pokročilé

Úterý 31. ledna 1967 v 17 a ve 20 hodin

OLYMPIÁDA TOKIO

Japonský barevný film o průběhu

olympijských her

Film mládeži přístupný – příplatek 1,- Kčs

Středa 1. února 1967 v 17 hodin v klubovně ZK

KURS ANGLIČTINY

pro pokročilé

— v 17 a ve 20 hodin francouzská detektivní

komedie v českém znění

PRACHY A SMŮLA

Film mládeži přístupný

Čtvrtek 2. února 1967 v 17 hodin v klubovně ZK

KURS ANGLIČTINY

pro začátečníky

— v 17 a ve 20 hodin český cestopisný

barevný film

ZASTÁVKA PŘED RÁJEM

Z Valparaísa až do Rio de Janeira

Film mládeži přístupný

Pátek 3. února 1967 v 17 hodin v klubovně ZK

KURS NĚMČINY

pro začátečníky

Sobota 4. února 1967 v 19 hodin

v sále ZK v Sadech pionýrů

PLES POŽÁRNÍKŮ

Místní jednoty ČsPO v Dobrušce

Změna programu vyhražena

—o—o—o—

ZÁVODNÍ KLUB JAS DOBRUŠKA

vypisuje nové předplatné na divadelní představení v I. pololetí roku 1967

V rámci tohoto předplatného budou uvedeny následující hry:

L. Huizing: PŘÍLIŠ POZDĚ, ROBERTE !

Veselohra v provedení členů uměleckého souboru Divadla na Vinohradech v Praze. – V hlavních rolích: Jiřina Štěpničková, Gustav Nezval, Karolina Sluníčková, Stanislav Remunda, Oldřich Lukeš, Petr Haničinec

C. Goldoni: PODIVNÁ PŘÍHODA

Veselohra v provedení členů uměleckého souboru Divadla na Vinohradech v Praze. V hlavních rolích: Jiří Vala, Jiřina Jirásková, Josef Bláha, Iva Janžurová, Gabriela Vránová, Vladimír Krška, Jaroslav Kepka

A. Strindberg: KRÁLOVNA KRISTINA

Drama v provedení souboru Východočeského divadla z Pardubic

W. Mankowitz: LÍBEJ DÁL

aneb Strašlivý mord v Music-ballu
Anglický muzikál v provedení souboru Východočeského divadla z Pardubic

Dále jedna hra vlastního souboru ZK

*Příblásky nových předplatitelů bude přijímat
prodejna Knihy v Dobrušce
od 23. ledna 1967*

Cena předplatného:

I. místo	–	55,— Kčs
II. místo	–	45,— Kčs
III. místo	–	35,— Kčs

Charakteristika některých filmů

VČELÍ KRÁLOVNA

Italský film Včelí královna režiséra Marco Ferreriho můžeme zařadit do kategorie myšlenkově závažných a umělecky náročných děl, kritizujících odvážným způsobem některé negativní rysy současného italského života. Naši diváci se jistě pamatují na několik filmů, zabývajících se např. kritikou italského rodinného práva. Nejcharakterističtější z nich byl nesporně Rozvod po italsku.

Marco Ferreri se podle vlastních slov pokusil svou hořkou bajkou o ženě, která podle vzoru z hmyzí říše potřebuje muže jen a jen k dosažení mateřství a pak ho jako zcela nepotřebného odhodí, „ukázat v paradoxní a satirické poloze, jak ubohý je manželský život, pokřivený vulgárním a egoistickým pojetím rozkoše a bigotním formalismem, vyplývajícím z povrchního a vnějškového výkladu zdravých a neměnných základů morálky a náboženství.“

Film byl italskou katolickou cenzurou původně zakázán. Tento zákaz, který vyvolal četné protesty z řad pokrokové italské inteligence, se stal jednou z afér, přispívající k postupnému odbourávání církevního dogmatismu. Film byl uveden na XVII. FFP 1966.

TOM JONES

Anglický barevný film Tony Richardsona „Tom Jones“ je mistrovskou adaptací stejnojmenného románu Henry Fieldinga.

Vtipnou a zábavnou formou vypráví příběh mladého nalezence, který se odehrál v polovině osmáctého století. Tom Jones bývá srovnáván s Fanfánem Tulipánem blahé paměti, ovšem s Fanfánem ze staré Anglie, kterou tak mistrovsky zachytil ve svém literárním díle právě Fielding a ve svých obrazech bystrý pozorovatel a satirický moralista současného života William Hogarth, jehož dílo nesporně bylo tvůrcům filmu velkou inspirací.

Film Tom Jones není u nás zcela neznámý. Prvně byl uveden při příležitosti Týdne anglických filmů v říjnu 1964, letos se s ním seznámili diváci FFP. Je to film ověnčený řadou mezinárodních cen a vyznamenání. Roku 1963 získal hned čtyři „Oscary“ najednou.

Film se umístil na prvním místě mezi deseti nejlepšími filmy roku v Americe. Albert Finney získal na MFF v Benátkách 1964 Volpiho pohár za nejlepší mužský herecký výkon.

SOUHVĚZDÍ PANNY

Český film režiséra Zbyňka Brynycha Souhvězdí panny je filmovou adaptací povídky Ošetřovna, kterou napsal současný brněnský spisovatel Milan Uhde. Je příběhem mladé lásky, odehrávajícím se ve vojenském prostředí, tedy v prostředí křehkému a čistému lidskému citu krajně nepříznivém. Za vojínem Standou přichází do prostředí vojenského letiště jeho dívka Jana. Přichází s určitými představami jejich setkání, které má být rozhodující pro celý jejich další život. Setkání se však ve skutečnosti odehraje zcela jinak. Jana nechápe – a ani nemůže pochopit – drsnost prostředí, v němž Standa již delší dobu žije a s nímž do značné míry splynul. Je jím hluboce uražena. Nakonec však poznává, že pod drsnou slupkou jsou lidé i v těžkých podmínkách vojenské služby dobří a krásní.

ZNÁM TAKOVÉHO CHLAPÍKA

Sovětská filmová veselohra. Ve veselých i smutných sekvencích, jež se organicky prolínají, chce film postihnout vzájemné vztahy lidí a vyjádřit lehkou formou pravdu o životě. V příběhu o životě prostého, v jádru dobrého, ale lehkomyšlného chlapce Pašky, chtěli autoři zobrazit lidi tohoto svého hrdiny. Autor scénáře a režisér filmu Vasilij Šukšin, říká, že přikročil k napsání scénáře psychologického filmu, ale postupně se scénář měnil v komediální formu, a tak nakonec byla na

tento námět natočena veselohra. Film získal přemii na Všesvazovém filmovém festivalu v Lenin-gradě 1964 a Velkou cenu Zlatého lva na XVI. MFF pro mládež v Benátkách 1964.

OLYMPIÁDA TOKIO

Barevný dokument Olympiáda Tokio byl uveden na XVIII. MFF v Cannes v roce 1965 mimo soutěž. Získal zde Cenu Mezinárodní unie filmové kritiky a Národního ústředí filmu pro mládež. Kritik S. Lachize k jeho uvedení v Cannes napsal v květnu 1965: „Je to film lásky, radosti, velký lidský zpěv. Přes rozsáhlost námětu je Iči-kawův film téměř intimní – právě proto, že nám ukazuje lidské, skutečné postavy, přeborníky, v nichž není nic „zázračného“ nebo nadpřirozeného. Tato lidská vřelost se pojí s úžasnou estetikou, čerpající ze všech zdrojů filmové techniky a umění. Prostřednictvím sportu, mužů a žen provozujících sport, je tento film výzvou k míru, bratrství mezi národy, zeměmi, rasami. Olympiáda Tokio je událost, jež bude znamenat mezník ve filmových dějinách“. Film byl vyroben štábem 556 lidí nejrozličnějších profesí, bylo použito 104 kamer a 41 nahrávacích přístrojů, bylo natočeno asi 130.000 metrů filmu, promítnutí denních prací trvalo 70 hodin.

PRACHY A SMŮLA

Blíží se Štědrý den . . . Marcel, který je vůdcem malé zlodějské bandy, připravil velký plán k získání značné částky peněz. Vydá se se svými přáteli do velkého obchodního domu, kde den před svátečním večerem je nejen mnoho zákazníků, ale v pokladně i mnoho peněz.

Jistě okolnosti donutí zloděje, aby pro získání „svých“ peněz vydali ještě mnoho energie. Marcel a jeho kumpáni jsou však spokojeni. Nikdo z nich netuší, kolik překážek, nesnází a pro diváky komických situací budou muset ještě prožít, než se peníze dostanou na správné místo. A závěr? I ti, kteří mají prachy, poznávají, co je to smůla. A nejlépe ze všech to poznali právě členové Marcelovy zlodějské tlupy.

Prachy a smůla je vkusně napsaná a natočená detektivní komedie, v níž kromě mnoha komických i napínavých situací a dobře zachyceného prostředí pařížských zlodějíčků, zaujme diváky především výkon stále populárnějšího Jeana Clauda Brialyho.

ZASTÁVKA PŘED RÁJEM

Čtyři cestopisné barevné filmy:

Valparaiso – francouzský film v režii
Jorise Ivense,

Ostrov slunce – čsl. film, režie Jiří Papoušek

Lidé od velké řeky – čsl. film
v režii Jar. Šikla,

Hrst kamínků z Brazílie – čsl. film,
režie Rudolf Krejčík

Kulturní výročí v lednu

6. 1. 1882 narodil se v Semilech spisovatel
a národní umělec
IVAN OLBRACHT
11. 1. 1877 zemřel slovenský spisovatel
JANKO MATUŠKA
12. 1. 1852 narodil se průkopník socialismu
v českém dělnickém hnutí
LADISLAV ZÁPOTOCKÝ - BUDEČSKÝ
14. 1. 1947 zemřel klas. filolog, překladatel
OTMAR VAŇORNÝ,
narozený v Rychnově nad Kněžnou
16. 1. 1847 narodil se slovenský spisovatel
SVETOZÁR HURBAN VAJANSKÝ
18. 1. 1842 narodil se v Josefově romanopisec
a dramatik
FRANTIŠEK ERIK ŠAMAN

19. 1. 1877 narodil se v Sobotce nár. umělec,
básník a spisovatel
FRÁŇA ŠRÁMEK
21. 1. 1862 zemřela česká spisovatelka
BOŽENA NĚMCOVÁ
2. 1. 1887 narodil se v Mladé Boleslavi
spisovatel
ALOIS VOJTĚCH ŠMILOVSKÝ
24. 1. 1852 narodil se v Hošovicích
na Slovensku básník
JAN KOLLÁR
27. 1. 1872 narodil se v Havlíčkově Brodě
spisovatel
JOSEF JAHODA
27. 1. 1862 narodila se v Králově Dvoře
u Berouna spisovatelka
POPELKA BILIÁNOVÁ

Kulturní kalendář Dobrušky vydává Kulturní ko-
mise MěstNV v Dobrušce pravidelně měsíčně.
Vydávání povoleno Odborem školství a kultury
VčKNV v Hradci Kr. čj. 1841 ze dne 30. 3. 1966.

Celoroční předplatné 5,— Kčs

MTZ 415 — N-11 61784